

Tannlege og søndagskunstner

Tannlege Vilhelm Tveteraas disponerte kun ferie og fritid til sin kunstneriske virksomhet. Likevel står han som en av etterkrigstidens mest betydningsfulle norske grafikere.

Lngolf Vilhelm Bull Tveteraas ble født 18. april 1898 i Stavanger. Som 19-åring tok han examen artium. I 1921 ble han uteksaminert fra Norges Tannlegehøyskole, og tre år etter åpnet han sin egen tannlegepraksis i Oslo.

Samtidig som han utdannet seg til tannlege, tok Tveteraas et år på Statens håndverks- og kunstindustriskole (SHKS) fra 1918–19. Etter dette drev han sin kunstneriske praksis parallelt med praksisen som tannlege.

Tveteraas er først og fremst kjent som grafiker, men debuterte på Høstutstillingen i 1931 som tegner, samme år som hans datter, Tone Tveteraas, senere gift med forfatteren Jens Bjørneboe, ble født. Året etter deltok han igjen på Høstutstillingen, denne gangen som maler. Tveteraas var gift med danser og koreograf Signe Edgren Hofgaard (1901–98).

SKILDRET DAGLIVET • Tveteraas hadde rukket å bli godt og vel 40 år før han lærte seg kunsten å arbeide med tresnitt. Han var svært opptatt av folkekunsten, spesielt fargekarakteren i maleri, vevkunst og ornamentikk, og skildret menneskenes dagligliv på landet med enkelhet og kraft. Motivene fra folkeliv og natur er hentet fra Ryfylke, Jæren og Telemark og ofte skildret så dekorativt forenklet og direkte at hverdagssituasjonene får et symbolsk innhold. Selv om naturen var utgangs-



©Vilhelm Tveteraas: Mann og stut, 1948, fargetresnitt. Foto©: O. Væring Eftf. AS

punktet er bildene aldri naturalistiske, snarere er formen forsterket til det monumentale og ruvende.

Bildene hans har en utpreget norsk karakter. Ikke sjelden har de innslag av humor som for eksempel i fargetresnittet «Mann og stut» fra 1948, fremstilt i fargetresnittets krevende og presise teknikk. (Se illustrasjon).

FARGETRESNITTSKOLEN • Som grafiker fikk Tveteraas en sterk posisjon i sin samtid, særlig innenfor fargetresnittet, som ble hans viktigste uttrykksform. Perioden fra 1935 til 1965 blir

i norsk kunst ofte referert til som «fargetresnittskolen». I boka «Norsk grafikk gjennom hundre år» (Aschehoug 2000), beskriver dr. philos i kunsthistorie, Sidsel Helliesen, perioden på denne måten:

«Karakteristisk er den sammensatte koloritten, det flatebundne, stiliserte formspråket og den innholdsmettede fortellingen. Isolert sett er elementer som fargerikdom, flatestil og figurativ fortelling ikke særskilt for etterkrigstidens fargetresnitt. De kan for eksempel gjenfinnes hos Rian og endog Astrup, men samlet sett og i samspill danner



Vilhelm Tveteraas: Tre sortkledde, 1963, fargetresnitt, 470 x 560 mm., Tjørhom-samlingen/Haugesund Billedgalleri. Foto: Haugesund Billedgalleri

disse elementene hos Gauguin og hans samtidige en særpreget billedstil».

Tveteraas brukte enkle trykkemetoder, og satte sitt eget preg på de teknikkene han kom frem til. For å gi fargen en spesiell karakter, foretrakk han å trykke hvert blad for hånd uten presse. Bildet ble delt inn i bevisste fargeplan, ofte blekt grått og rosa, og brutte jordtoner. Han la ned mye arbeid i å velge egnede materialer til hvert enkelt fargetresnitt, og varierte både

med hensyn til vedens tetthet og struktur. Papirkvaliteten vekslet fra tynt ris-papir til grovt bøttepapir. I Tveteraas' enkle flater blir treets struktur og sporet av jernene en del av uttrykket.

INNKJØPT VERDEN OVER • Vilhelm Tveteraas var en del av en rekke kollektivutstillinger i inn- og utland og hadde tre separatutstillinger her hjemme. Han er representert i Nasjonalmuseet/Nasjonalgalleriet i Oslo og i flere andre

norske og utenlandske gallerier. Fargetresnittene hans er blant annet kjøpt inn av Museum of Modern Art i New York, Bibliothèque nationale de France i Paris og Victoria og Albert-museet i London.

Vilhelm Tveteraas døde 4. januar 1972 i Oslo, 74 år gammel.

Tone Elise Eng Galåen

Kilder: Store norske leksikon, Haugesund Billedgalleri, Wikipedia.